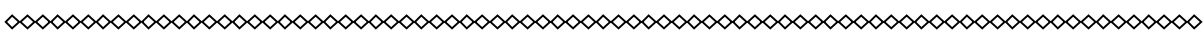

DOI 10.34132/pard2023.21.12

FEATURES OF THE FUNCTIONING OF JURY COURTS IN THE PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM IN UKRAINE

Nataliia Lypovska, Doctor of Sciences in Public Administration, Professor, Professor of the Department of State Administration and Local Self-Government, Dnipro University of Technology, Dnipro, Ukraine.

Iryna Khozhylo, Doctor of Sciences in Public Administration, Professor, Professor of the Department of State Administration and Local Self-Government, Dnipro University of Technology, Dnipro, Ukraine.

The purpose of the article is to examine the jury court as a body of public administration.

The legal status of the jury trial in the system of public administration in Ukraine is considered. An analysis of the possibility of interpreting the jury court as a public organization was carried out and it was substantiated that the jury does not fall under the status of a public organization. It has been established that the administration of justice in Ukraine is the function of only state bodies to which the jury belongs, as it is part of the judicial system of Ukraine.

The jury court as a body of state judicial power was considered. It has been proven that the jury has a number of specific features that distinguish state bodies from non-state bodies, in particular, it has been established that the difference between the jury and other bodies of state power is that it does not have a certain permanent composition, and the jury is formed once on the basis of a complex selection mechanism for consideration of a specific case.

It is justified that the jury court is an institution that controls the distribution of power prerogatives between the branches of power: executive, legislative and judicial. The jury, as the most democratic judicial body, in this case performs a control function, preventing the

interference of legislative and executive bodies in the administration of justice, which is not provided for by law.

The authors conclude that, in carrying out its activities, the jury closely interacts with other bodies of state power: with law enforcement agencies and the prosecutor's office as bodies that perform the function of the prosecutor's office, with local self-government bodies as bodies that provide voter lists, with other bodies of judicial power, which control the activity of the jury court.

It was determined that the jury acts in accordance with the principles of the organization and operation of the state apparatus, which include: legality and constitutionality, the principle of professionalism (regarding professional lawyers) and ethics of civil servants, the optimal structure and functioning of the state body, its effectiveness. These and other principles are reflected in the legal acts regulating the activity of the jury court.

Key words: *justice, public administration, public judicial service, public administrative activity, reformation, judiciary.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Запит суспільства на справедливість судового розгляду був актуальним у всі часи. Одним із практичних втілень цього прагнення стала безпосередня участь громадян у відправленні правосуддя через інститут суду присяжних. Суд присяжних підвищує довіру громадян до судової системи, збільшує об'єктивність судових рішень і знижує корупційні ризики. В Україні суд присяжних формально є, але він далекий від нормально функціонуючої моделі. Тому зараз у Верховній Раді на розгляді перебувають одразу три групи законопроектів, аби виправити цю ситуацію. Проведене у 2019 році дослідження практики судів присяжних не зафіксувало активну участь присяжних у судовому процесі та в цілому засвідчило неефективність такої моделі. Соціологічні опитування, проведені у 2018–2021 роках також показали, що більшість професійних правників вважають, що інститут присяжних в Україні потребує реформування [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суд присяжних в Україні привертала увагу обмеженого кола науковців. До цієї проблематики у своїх роботах звертались Р. Смалюк [1], Р. Антонів [2], В. Теремецький [3], І. Волоско [4].

При цьому проблема імплементації судів присяжних в реформовану систему державного управління в Україні не знайшла достатньо повного відображення у новітній науковій діяльності, а отже, – потребує свого подальшого вивчення.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розгляд суду присяжних як органу публічного управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правовим підґрунтям суду присяжних в незалежній Україні стала Конституція, яка відразу в трьох статтях передбачає можливість здійснення правосуддя присяжними. Так, у ст. 124 декларується безпосередня участь народу у здійсненні правосуддя через присяжних, ст. 127 згадує здійснення правосуддя за участю присяжних у визначених законом випадках, а в наступній ст. 128 зазначено, що судочинство провадиться суддею одноособово, колегією суддів чи судом присяжних [5].

З ухваленням нового Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) [6] у 2012 році поняття суду присяжних вперше процесуально закріпилося в законодавстві незалежної України. Справи розглядаються за участі двох суддів і трьох присяжних.

Громадські об'єднання є проявом самодіяльності людей та їх участі в суспільному житті. У цьому сенсі суд присяжних можна назвати громадським об'єднанням, адже судовий процес за участю присяжних - це можливість для народу брати участь в судочинстві, а значить, і в суспільному житті. Відповідно до ч.4 ст.124 Конституції України [5] народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через присяжних. Однак це розуміння громадського об'єднання в широкому сенсі цього слова. Більш детальне визначення поняття «громадське об'єднання» дає Закон України «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2012 року № 4572-VI (зі змінами) [7]. Громадське об'єднання - це добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту

прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів. Громадська організація є одним із видів громадського об'єднання. Громадська організація – це громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи [7].

Розглянемо наявність ознак громадської організації як виду громадського об'єднання в суді присяжних. Однак, перш ніж розглядати суд присяжних як громадське об'єднання, слід уточнити, що судовий процес за участю присяжних буде розглядатися з двох позицій. З одного боку, суд присяжних можна розглядати в широкому сенсі цього слова, коли до складу суду присяжних входять всі особи, включені до загальних списків присяжних, сформованих місцевими радами (так звані потенційні присяжні). Для затвердження списку присяжних територіальне управління Державної судової адміністрації України звертається з поданням до відповідних місцевих рад, які формують і затверджують у кількості, зазначеній у поданні, список громадян, які постійно проживають на територіях, на які поширюється юрисдикція відповідного окружного суду, відповідають вимогам ст. 65 Закону України «Про судоустрій та статус судей» [8] і дали згоду бути присяжними. З іншого боку, суд присяжних може розглядатися як визначені присяжні, які беруть участь у певному судовому процесі. Ч.6 ст.15 Закону України «Про судоустрій та статус судей» визначає, що «у разі розгляду справи за участю присяжних їх персональний склад визначається за допомогою Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, якщо інше не встановлено законом» [8].

Суд присяжних, як і громадська організація, має спільну мету – здійснення правосуддя.

Однак, якщо суд присяжних розглядати в більш широкому сенсі, з урахуванням всіх потенційних присяжних, тобто всіх громадян, включених до загальних списків присяжних, тоді спільнота присяжних не належить до громадської організації як одна з організаційно-правових форм громадського об'єднання на основі членства.

Однак є ряд істотних відмінностей:

1. Громадське об'єднання створюється з ініціативи громадян і має засновників з числа фізичних або юридичних осіб, які скликають з'їзд або загальні збори, на яких приймається статут громадського об'єднання, утворюються його керівні та контрольно-ревізійні органи. Суд присяжних як судовий орган в широкому сенсі слова створений не з ініціативи громадян, а відповідно до законодавства України як постійно діючий орган, що входить в судову систему України. Однак громадяни все одно мають право голосу при складанні списків присяжних, оскільки списки публікуються в місцевій пресі для ознайомлення громадськості. Громадяни, представники підприємств, ініціативних організацій мають право звертатися до місцевих та обласних рад із заявами про незаконне включення або невключення кваліфікованих осіб до переліку або виключення їх з переліку, інші неточності в переліку, з їх точки зору.

Крім того, на відміну від громадської організації, суд присяжних як судовий орган не має загальних зборів або з'їзду, оскільки суд присяжних є органом, обмеженим у часі. Потенційні присяжні ж не мають права на будь-які збори і з'їзди (тому що це не передбачено законом).

2. Суд присяжних також не є добровільним формуванням громадян, адже участь у суді присяжних є не бажанням, а обов'язком громадянина України. Як зазначалося вище, формування як загальних списків, так і суду присяжних здійснюється відповідно до законодавства України, тому суд присяжних не є добровільним формуванням.

Звичайно, законом передбачені випадки відводу і самовідводу присяжних (наприклад, випадки звільнення громадян від участі в колегії присяжних за їх усною або письмовою заявою), але цим правом користуються не всі громадяни, а тільки ті категорії, які передбачені законом. Голова суду також увільняє від виконання обов'язків присяжного (частина друга статті 66 Закону України «Про судоустрій та статус суддів»):

– особу, яка перебуває у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами, у відпустці по догляду за дитиною, а також особу, яка має

дітей дошкільного чи молодшого шкільного віку або утримує дітей з інвалідністю або членів сім'ї похилого віку;

– керівника або заступника керівника органу місцевого самоврядування;

– особу, яка через свої релігійні переконання вважає для себе неможливою участь у здійсненні правосуддя;

– іншу особу, якщо голова суду визнає поважними причини, на які вона посилається.

Зазначені особи увільняються від виконання обов'язків присяжного за заявою, поданою до початку виконання цих обов'язків [8].

Увільнення від виконання обов'язків присяжного внаслідок відводу (самовідводу) у конкретній справі здійснюється в порядку, встановленому процесуальним законом або за поданням головуєчого судді.

Закон зобов'язує головуєчого суддю визначати, наскільки ці причини є поважними. Таким чином, можна сказати, що присяжний, який категорично проти участі в судовому процесі, може не брати участі в судовому розгляді, але тільки в тому випадку, якщо він підготував поважну причину.

Виходячи з наведеного в законі визначення громадської організації, присяжні не підпадають під статус громадської організації.

Суд присяжних не є державною установою, оскільки не має на меті надання конкретного виду послуг (здійснення правосуддя в Україні не є послугою).

Суд присяжних не можна віднести до громадських ініціативних органів, оскільки він не має на меті спільне вирішення різних соціальних проблем, що виникають у громадян за місцем проживання, роботи чи навчання тощо.

Суд присяжних не може бути громадською організацією і громадським об'єднанням в повному розумінні цього слова, оскільки, незважаючи на те, що суд присяжних має деякі ознаки громадського об'єднання (в першу чергу громадської участі), основний вид діяльності – здійснення правосуддя – сильно відрізняється від громадських об'єднань. Здійснення правосуддя в

Україні є функцією лише державних органів, до яких належить суд присяжних, оскільки є частиною судової системи України.

Далі суд присяжних буде розглядатися як орган державної судової влади.

Державна влада – це сукупність засобів, способів і механізмів, за допомогою яких вона впливає на поведінку соціальних спільнот, людей, організацій з метою управління, координації і підпорядкування інтересів всіх членів суспільства волі держави шляхом переконання і примусу.

Державна влада – поняття складне, багатогранне. Вона є засобом публічного управління і являє собою відносини між людьми, їх організаціями, суб'єктом і об'єктом яких є людина (або колектив), наділений волею і свідомістю. У той же час ці відносини забезпечують виявлення і переважання владної волі, пов'язані з умінням суб'єкта направляти волю і поведінку іншої людини. Для реалізації своїх функцій органи влади використовують спеціальну систему засобів і методів взаємодії.

Реалізація своїх цілей держава досягає за допомогою спеціально створеного державного апарату, що складається з певного набору державних органів. Ці органи здійснюють державну владу, виконують основні функції держави, досягають і вирішують завдання, що стоять перед нею на різних етапах її розвитку.

Кожен державний орган є відносно самостійною, структурно окремою ланкою державного апарату. Він наділений компетенцією і відповідними тільки йому повноваженнями. Ця умова виконується тільки в тому випадку, якщо держава не має надмірно розгалуженого бюрократичного апарату, в якому державні органи іноді дублюють свої повноваження. У процесі своєї діяльності державний орган спирається на організовану і примусову владу держави.

Державна влада в Україні здійснюється на основі розмежування законодавчої, виконавчої та судової гілок влади. Судова влада є самостійною і автономною гілкою влади. Судову владу здійснюють спеціальні органи – суди, які здійснюють судову діяльність. Суд також виступає стримуючим фактором при порушенні законодавчими і виконавчими органами правових норм.

Судова система України наразі складається зі спеціалізованих судів, і ця спеціалізація не суперечить закріпленому в Конституції України принципу єдності судустрою [9] (Рис. 1).

Необхідність такої спеціалізації обумовлена насамперед завданням забезпечення захисту найрізноманітніших прав громадян від різноманіття видів посягань на них, захисту прав інших суб'єктів суспільних відносин. Судову систему України складають конституційне правосуддя, єдиним органом якого є Конституційний Суд України та суди загальної юрисдикції. Система судів загальної юрисдикції будується за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності. Систему судів загальної юрисдикції складають: 1) місцеві суди; 2) апеляційні суди; 3) вищі спеціалізовані суди; 4) Верховний Суд України.

Найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції є Верховний Суд України. Вищими судовими органами спеціалізованих судів є відповідні вищі спеціалізовані суди (с.17 Закону України «Про судоустрій та статус судей» [8])

Суд присяжних має ряд специфічних особливостей, що відрізняють державні органи від недержавних. Розглянемо їх докладніше.

Суд присяжних формується волею держави і в порядку, встановленому законом. Держава формує таку форму правосуддя, як суд присяжних, коли в державі складається певна економічна, політична і соціальна ситуація. З одного боку, суд присяжних формується тільки в державі, де склалася соціальна ситуація, де народ повинен брати участь у здійсненні правосуддя, а держава політично здатна на такий «демократичний» крок, як введення інституту суду присяжних.

Відмінність суду присяжних від інших органів державної влади полягає в тому, що він не має певного постійного складу, а суд присяжних формується один раз на основі складного механізму відбору для розгляду конкретної справи.

2. Суд присяжних як державний орган має державні повноваження, чим відрізняється від державних установ і підприємств. Він приймає свої рішення від імені держави.

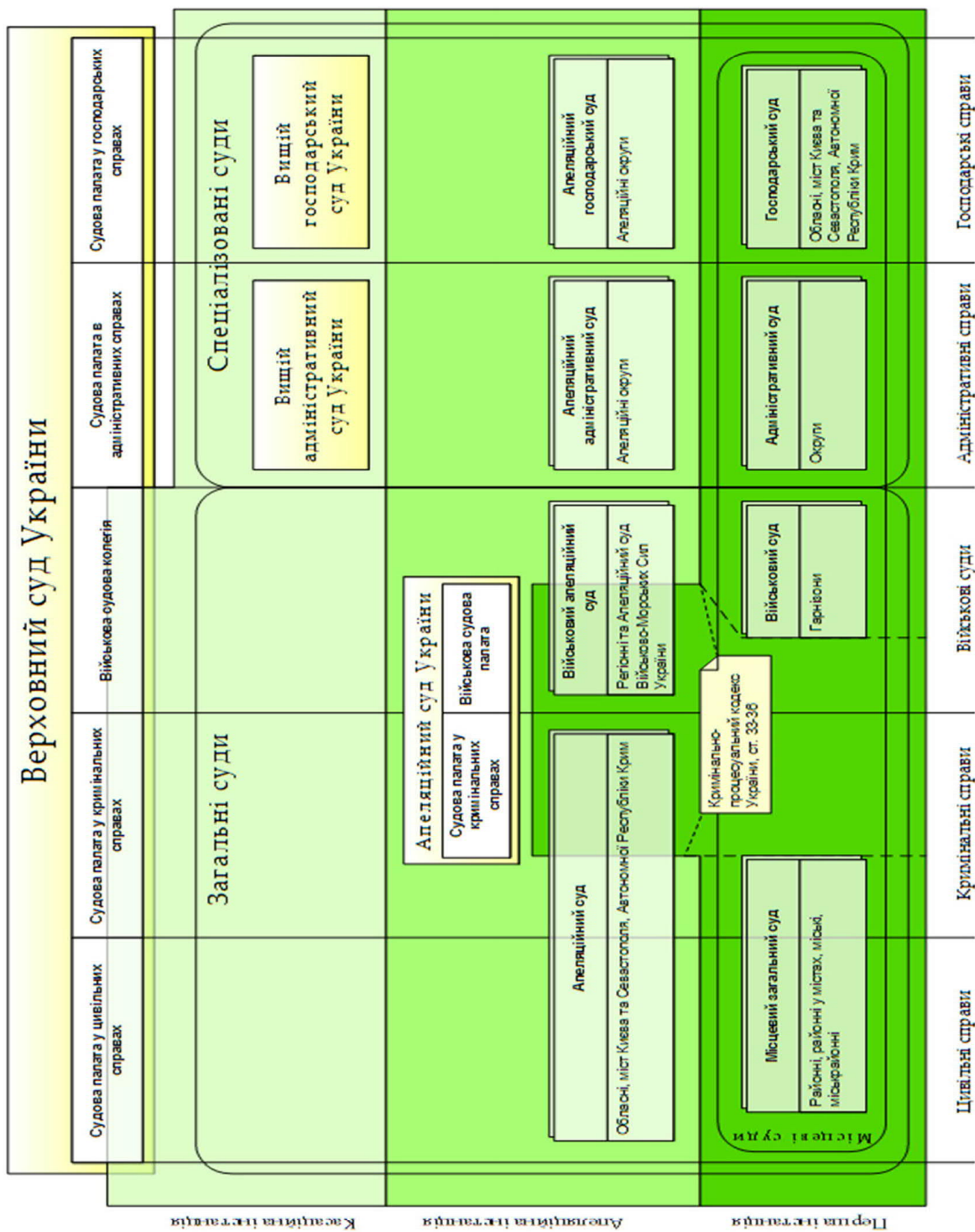

Рис.1. Судова система України

Джерело: [9]

Загалом, зважаючи на світову практику, інститут суду присяжних є більш застосовним у кримінальному судочинстві. В Україні за приписами ст. 384 Кримінально-процесуального Кодексу України суд присяжних розглядає кримінальне провадження стосовно обвинуваченого у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у вигляді довічного позбавлення волі (як найсуворішої санкції за вчинення 17 особливо тяжких злочинів), якщо сам обвинувачений заявить про це. У всіх інших випадках суд присяжних у кримінальному судочинстві взагалі не передбачений [10].

Відбір присяжних здійснюється з числа семи осіб, визначених зі списку присяжних. У процесі відбору сторони провадження мають право ставити присяжним запитання для з'ясування обставин, що можуть бути підставами для їх відводу. Додатково відбирається двоє запасних присяжних, які можуть замінити основних у разі їх усунення у процесі судового розгляду.

Нарадою суду присяжних керує головуючий суддя. Усі питання вирішуються простою більшістю голосів. Причому ніхто зі складу суду присяжних не має права утримуватися від голосування, крім випадку, коли вирішується питання про міру покарання, а суддя чи присяжний голосував за виправдання обвинуваченого.

В умовах воєнного стану, згідно ч. 10 ст. 615 Кримінально-процесуального Кодексу України, кримінальне провадження в суді першої інстанції щодо злочинів, за вчинення яких передбачено довічне позбавлення волі, здійснюється колегіально судом у складі трьох суддів, крім здійснення кримінального провадження у суді, в якому до моменту введення воєнного стану та набрання чинності цією частиною (01.05.2022 р.) було визначено склад суду за участю присяжних [6].

Суд присяжних був запроваджений також у цивільному судочинстві України (на відміну від багатьох країн Європи), формально замінивши собою радянський аналог суду присяжних – інститут народних засідателів [2].

Чому формально? Бо, порівнявши відповідні редакції Цивільного процесуального кодексу (далі – ЦПК), можна легко

дійти висновку, що компетенція присяжних нічим не відрізняється від повноважень народних засідателів, фактично йдеться лише про зміну назви, а не суті.

У відповідності до ст. 293 ЦПК у складі одного судді та двох присяжних у межах окремого провадження розглядаються справи про:

- обмеження цивільної дієздатності, визнання особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності;
- визнання особи безвісно відсутньою чи оголошення померлою;
- усиновлення;
- надання психіатричної допомоги в примусовому порядку;
- примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу.

В усіх інших випадках у цивільному судочинстві законодавець не передбачає участі присяжних. Раніше аналогічні категорії справ суду належало розглядати за участі двох народних засідателів.

За оприлюдненою статистикою кожна сьома справа, яку належить розглядати в порядку окремого провадження, розглядається в Україні саме судом присяжних [2].

Суд присяжних відрізняється від громадської організації тим, що має державні повноваження, а елемент примусу до державної влади виникає у присяжного, який до обрання таким був звичайною людиною, з моменту початку судового розгляду, коли присяжний має право задавати будь-які питання, активно бере участь у кримінальному чи цивільному процесі, і, нарешті, проявляється під час обговорення і винесення вердикту.

3. Суд присяжних як державний орган має певну компетенцію, тобто фіксований набір завдань, функцій, прав і обов'язків (юридичних повноважень).

До компетенції суду присяжних належить здійснення правосуддя поряд з іншими судами, що входять до складу судової системи України, Правосуддя сьогодні є і функцією, і привілеєм держави, тому правосуддя в країні здійснюється тільки органами державної влади.

Відмінною рисою суду присяжних є те, що, виконуючи загальну функцію правосуддя, головуючий суддя і присяжні мають різні повноваження.

При здійсненні правосуддя головуючий суддя і присяжні мають різні права і обов'язки. Права присяжних та їх обов'язки викладені в Законі України «Про судоустрій та статус судей» [8].

Обов'язки присяжного визначені у ч.2 ст.63 Закону України «Про судоустрій та статус судей»:

- справедливо, безсторонньо та своєчасно розглядати і вирішувати судові справи відповідно до закону з дотриманням засад і правил судочинства;

- дотримуватися правил суддівської етики, у тому числі виявляти та підтримувати високі стандарти поведінки у будь-якій діяльності з метою укріплення суспільної довіри до суду, забезпечення впевненості суспільства в чесності та непідкупності суддів;

- виявляти повагу до учасників процесу;

- не розголошувати відомості, які становлять таємницю, що охороняється законом, у тому числі таємницю нарадчої кімнати і закритого судового засідання;

- виконувати вимоги та дотримуватися обмежень, установлених законодавством у сфері запобігання корупції [8].

Суд присяжних, як і будь-який інший орган державної влади, складається з осіб, які є безпосередніми виконавцями покладених на нього судових повноважень (головуючий суддя і присяжний), і особи, які технічно забезпечують виконання цих функцій і повноважень (секретар судового засідання, судові виконавці тощо).

4. Суд присяжних, як орган публічної влади, має територіальну сферу діяльності.

Територіальна сфера діяльності присяжних встановлюється принципом визначення підслідності кримінальної чи цивільної справи.

5. Діяльність суду присяжних як органу публічної влади регулюється нормами права. Нормативно-правове регулювання судів

присяжних забезпечується такими актами: Конституція України, Цивільний процесуальний кодекс України, Господарський процесуальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кримінальний кодекс України, Закон України «Про судоустрій і статус суддів», Закон України «Про запобігання корупції», Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 року № 171 «Про затвердження Порядку проведення спеціальної перевірки стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, які передбачають зайняття відповідального або особливо відповідального становища, та посад з підвищеним корупційним ризиком, і внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України», Наказ Державної судової адміністрації України від 05 жовтня 2016 року № 198 «Про затвердження Порядку виплати винагороди та відшкодування витрат, виплати добових присяжному за час виконання ним обов'язків у суді».

6. Суд присяжних як орган державної влади входить до складу єдиного державного апарату, визначеного системою органів державної влади країни. Відповідно до принципу поділу влади суд присяжних належить до судової гілки влади. Відмінність суду присяжних від інших судів в Україні полягає в тому, що одночасно зі здійсненням правосуддя суд присяжних виконує функції органу соціальної влади: функцію соціального контролю і соціалізації.

Суд присяжних, будучи насамперед органом державної влади, оскільки входить до складу судової системи, виконує і соціальні функції. Крім того, як ми зазначали вище, суд присяжних має багато спільного з громадськими об'єднаннями, оскільки суд присяжних є об'єднанням звичайних громадян, які не мають відношення до професійних суддів, і виконує спільну мету - активний вплив на суспільне життя і життя держави в цілому шляхом легітимного втручання у здійснення правосуддя.

Суд присяжних, як і будь-який інший публічний орган, є частиною системи державних органів і, таким чином, тісно пов'язаний з органами інших гілок влади.

З одного боку, суд присяжних контролюється законодавчим органом, який через введення в дію правових актів спрямовує діяльність суду присяжних як судового органу. Діяльність суду присяжних як судового органу не може бути відокремлена від законодавчої влади, оскільки всі сторони життя держави регулюються законом, а функціонування суду присяжних також регулюється законом. Судова влада не повинна займатися законотворчістю, підміняючи законодавчу владу, але в той же час судова практика, безсумнівно, впливає на спрямованість законотворчої діяльності, більш того, своїм тлумаченням закону в процесі застосування суди виявляють справжній зміст правових норм, часто відмінний від початкових цілей.

З іншого боку, вплив виконавчої влади на судову владу здійснюється як у формальній, так і в неформальній формах, оскільки судова влада, здійснюючи правосуддя, діє по основній лінії держави.

У суді інтереси держави представляє прокуратура, яка підтримує прокуратуру, а прокурор (особливо той, хто володіє ораторськими здібностями) має можливість активно впливати на позицію присяжних.

У своїй діяльності суд присяжних, як орган державної влади, повинен враховувати державно-політичну лінію, зокрема у сфері боротьби зі злочинністю. Суд присяжних, у свою чергу, також впливає на виконавчу владу, яка має повноваження виправляти помилки, допущені виконавчою владою.

Суд присяжних - це інститут, який контролює розподіл прерогатив влади між гілками влади: виконавчою, законодавчою і судовою. Загалом обов'язок судової влади полягає в тому, щоб не допустити, щоб насильство стало способом управління народом, у випадках, коли законодавча влада повинна була приймати лише репресивні антиконституційні закони, які поневолюють громадян країни, а виконавча влада вдавалася до антиконституційних методів правління. З іншого боку, суд присяжних, оскільки держава має ще менше способів впливу на прийняття рішень, ніж рішення професійних суддів, найбільш гостро реагує на порушення прав людини і громадянина. Пануюча влада (найчастіше виконавча в

сучасному суспільстві) з тоталітарним і авторитарним режимом не потребує такого «показника гостроти проблем, що стоять перед суспільством». Суд присяжних, як найбільш демократичний судовий орган, в даному випадку виконує контрольну функцію, не допускаючи не передбаченого законом втручання законодавчих і виконавчих органів у здійснення правосуддя.

Висновки. Можна зробити висновок, що, здійснюючи свою діяльність, суд присяжних тісно взаємодіє з іншими органами державної влади: з правоохоронними органами та прокуратурою як органами, що виконують функцію прокуратури, з органами місцевого самоврядування як органами, що забезпечують списки виборців, з іншими органами судової влади, які контролюють діяльність суду присяжних. Суд присяжних, будучи органом державної влади, входить до складу державного апарату і взаємодіє з системою органів державної влади.

Крім того, як орган публічної влади суд присяжних діє відповідно до принципів організації та діяльності державного апарату, до яких належать: законність та конституційність, принцип професіоналізму (щодо професійних юристів) та етики державних службовців, оптимальна структура та функціонування державного органу, його ефективність. Ці та інші принципи знаходять своє відображення в нормативно-правових актах, що регулюють діяльність суду присяжних.

Суд присяжних є повноцінним органом державної влади, оскільки має всі ознаки державних органів, тобто, будучи складовою частиною механізму держави, має свою структуру відповідно до закону, строго визначені повноваження щодо управління певною сферою суспільного життя і, взаємодіючи з іншими державними органами, утворює з ними єдине ціле. Суд присяжних, як орган публічної влади, здійснює правосуддя.

Правосуддя сьогодні є одночасно і функцією, і привілеєм держави. Але при здійсненні правосуддя судом присяжних взаємодіють як державно-правові, так і суспільні принципи. У суді присяжних інтереси суспільства у формі громадського

є функцією лише державних органів, до яких належить суд присяжних, оскільки є частиною судової системи України.

Розглянуто суд присяжних як орган державної судової влади. Доведено, що суд присяжних має ряд специфічних особливостей, що відрізняють державні органи від недержавних, зокрема встановлено, що відмінність суду присяжних від інших органів державної влади полягає в тому, що він не має певного постійного складу, а суд присяжних формується один раз на основі складного механізму відбору для розгляду конкретної справи.

Обгрунтовано, що суд присяжних - це інститут, який контролює розподіл прерогатив влади між гілками влади: виконавчою, законодавчою і судовою. Суд присяжних, як найбільш демократичний судовий орган, в даному випадку виконує контрольну функцію, не допускаючи не передбаченого законом втручання законодавчих і виконавчих органів у здійснення правосуддя.

Автори доходять висновку, що, здійснюючи свою діяльність, суд присяжних тісно взаємодіє з іншими органами державної влади: з правоохоронними органами та прокуратурою як органами, що виконують функцію прокуратури, з органами місцевого самоврядування як органами, що забезпечують списки виборців, з іншими органами судової влади, які контролюють діяльність суду присяжних.

Визначено, що суд присяжних діє відповідно до принципів організації та діяльності державного апарату, до яких належать: законність та конституційність, принцип професіоналізму (щодо професійних юристів) та етики державних службовців, оптимальна структура та функціонування державного органу, його ефективність. Ці та інші принципи знаходять своє відображення в нормативно-правових актах, що регулюють діяльність суду присяжних.

Ключові слова: правосуддя, публічне управління, публічна судова послуга, публічноуправлінська діяльність, реформування, судова система.

Received: 11.07.23

References

1. Pidvyshchyty doviru do sudiv: chomu Ukraini potriben klasychnyi sud prysiazhnykh? Interviu z yurystom Romanom Smaliukom. Reanimatsiinyi paket reform [Increase trust in courts: why does Ukraine need a classic jury trial? Interview with lawyer Roman Smalyuk. Reanimation package of reforms]. (n.d.). *rpr.org.ua*. Retrieved from <https://rpr.org.ua/news/pidvyshchyty-doviru-do-sudiv-chomu-ukraini-potriben-klasychnyy-sud-prysiazhnykh-interv-iu-z-iurystom-romanom-smaliukom/> [in Ukrainian].
2. Antoniv, R. (2021). *Sud prysiazhnykh v Ukraini: chy pratsiuie sudove narodovladdia? [Jury court in Ukraine: does the judicial people's power work?]*. Retrieved from <https://golaw.ua/ua/insights/publication/sud-prisyazh-nih-v-ukrayinichi-praczyuye-sudove-narodovladdya/> [in Ukrainian].
3. Teremetskyi, V.I. (2012). Osoblyvosti vprovadzhennia sudu prysiazhnykh za novym Kryminalnoprotsesualnym kodeksom Ukrainy [Peculiarities of the implementation of the jury trial under the new Criminal Procedure Code of Ukraine]. *Forum prava – Law forum*, 3, (pp. 728–735) [in Ukrainian].
4. Volosko, I.R. (2017). *Sud prysiazhnykh v Ukraini: osoblyvosti formuvannia ta diialnosti [Jury court in Ukraine: peculiarities of formation and activity]*. *Extended abstract of candidate's thesis*. Lviv: Lvivskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka [in Ukrainian].
5. *Konstytutsiia Ukrainy: pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 28 chervnia 1996 roku [The Constitution of Ukraine: adopted at the fifth session of the Verkhovna Rada of Ukraine on June 28, 1996]*. (1997). Kyiv: Presa Ukrainy [in Ukrainian].
6. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy vid 13 kvitnia 2012 roku № 4651-VI [Criminal Procedure Code of Ukraine dated April 13, 2012 No. 4651-VI]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrainy Pro hromadski obiednannia: vid 22 bereznia 2012 roku № 4572-VI (zi zminamy) [Law of Ukraine On public associations: dated March 22, 2012 No. 4572-VI (as amended)]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> [in Ukrainian].
8. Zakon Ukrainy Pro sudoustrii ta status sudei: vid 2 chervnia 2016 roku № 1402-VIII [Law of Ukraine On the judicial system and the status of judges: dated June 2, 2016 No. 1402-VIII]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-17#Text> [in Ukrainian].

zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19?find=1&text=%D0%9F%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%8F%D0%B6#w1_1 [in Ukrainian].

9. Derzhavna sudova administratsiia Ukrainy: ofitsiinyi sait [State Judicial Administration of Ukraine: official website]. *dsa.court.gov.ua*. Retrieved from https://dsa.court.gov.ua/dsa/about_dsa/456/769005 [in Ukrainian].

10. Sud prysiazhnykh [Jury trial]. (n.d.). *wiki.legalaid.gov.ua*. Retrieved from https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%A1%D1%83%D0%B4_%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%8F%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D1%85 [in Ukrainian].

Відомості про авторів / Information about the Authors

Липовська Наталія Анатоліївна: Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», пр. Дмитра Яворницького 19, м. Дніпро, 49005, Україна.

Nataliia Lypovska: National Technical University of Ukraine «Dnipro Polytechnic», Dmytra Yavornytskoho av. 19, Dnipro, 49005, Ukraine.

ORCID.ORG/ 0000-0002-9288-4733

E-mail: lina85775@gmail.com

Хожило Ірина Іванівна: Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», пр. Дмитра Яворницького 19, м. Дніпро, 49005, Україна.

Iryna Khozhylo: National Technical University of Ukraine «Dnipro Polytechnic», Dmytra Yavornytskoho av. 19, Dnipro, 49005, Ukraine.

ORCID.ORG/ 0000-0001-8532-4108

E-mail: Khozhylo.I.I@nmu.one